

De Wildenborcher

Juni 2015

Beste Buurtgenoten,

Het is juni 2015, we leven in vrijheid in de Wildenborch. Vorige maand was het 70 jaar geleden dat ons land bevrijd werd van de Tweede Wereldoorlog. In de Wildenborch zijn meerdere plekken aan te wijzen die ons herinneren aan toen. We schreven daar in 2005 - 2010 al over, nu noemen we ze vooraf aan de gedichten van Jacobus Trijsburg. Hij schreef deze als herdenking.

We herdenken Marinus Langwerden in een 'In Memoriam', hij stierf de week voor Pasen. Een week later overleed Henk Visschers (Gageldijk 5, Lochem), ook op dit adres wordt de Wildenborcher bezorgd. Beide families sterkte toegewenst.

Een felicitatie voor Joop en Jannie Reintjes – Wilgenhof, ze zijn 50 jaar getrouwd.

Als u in de Kapel de fotocollage aan de muur bekijkt (als u er voor staat links), en benieuwd bent naar het verhaal achter elke foto, dan krijgt u deze keer uitleg. Lucie ging in gesprek met Anneke Staring en Bertus Wiltink.

We weten allemaal dat veel huizen hier een naam hebben, maar ook grondpercelen hebben een naam: een Veldnaam. Gerda Rossel schrijft er over en heeft een kaart toegevoegd met namen uit meerdere perioden, ze zijn te bekijken op de 'Veldnamenkaart' op A3 formaat. Gerda heeft de kaart samengesteld en ook gefinancierd, als vrijwillige bijdrage voor ons blad. Hartelijk dank daarvoor!

Natuurlijk is er ook van alles te lezen over de tegenwoordige tijd in onze buurt. De toneeluitvoering T.A.O. (tot aller ontspanning) gaf op twee avonden in februari een uitvoering in de Kapel. Het stuk heette: 'lesvereniging Kris Kras'. De bezoekers genoten van alles. Het verhaal van Marianne en de foto's van Johan geven een mooie weergave.

Op zaterdag 16 mei werd aan het eind van de middag in het koetshuis van kasteel de Wildenborch een prachtig geheimnis onthuld: Jennine van de Plassche-Staring werd benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.

Een overzicht van alles wat nog meer in dit nummer te lezen en te bekijken is:

- 'Windmolens Onderwater', Landrot
- Zomer boven de Poolcirkel met de Markant (deel 2), Frans en Jet.
- 'Wildenborchse vrouwen laten zich niet wegcijferen', WVC avond, door Liesbeth.
- Recept: 'patat van zoete aardappelen, een lekkernij voor de kinderen', Michelle.
- Uit het vriendenboekje van 1989: Gerben Sligman.
- 'Postvak In', ingestuurd door Lyan Mennink.
- 'Wildenborch op z'n paasbest', Liesbeth's verslag van een WVC avond.
- Geëmigreerd naar..... Denemarken. Erik Kruisselbrink woont er 18 jaar.
- Adreswijziging en contactadres van Ada Kaeminghk.
- 'Wildenborcher in hart en nieren: Evert Otten': een interview door Jacintha.
- Antoni Christiaan Winand Staring, dichter en landman; Jennine schrijft deel 2.

Erik heeft weer een tekening gemaakt die ingekleurd kan worden. Voor kinderen t/m 12 jaar. Schrijf je naam en leeftijd er op. Lever hem in op het **Oranjefeest**, op de plaats waar je de ballon ophaalt. De mooiste drie kleurplaten worden uitgezocht door de jury. Er zijn drie prijzen te winnen. Veel plezier er mee!

Bedankt voor ieders bijdrage en tot ziens op het Oranjefeest,

namens de redactie, Joke Wiltink.

Redactiegegevens:

Onze telefoonnummers en e-mailadressen:

Joke Wiltink	(0575) 55 67 48	wiltwess@hetnet.nl
Reinier Klein Brinke	(0575) 55 65 12	reinierkleinbrinke@planet.nl
Lucie Bartel	(0575) 55 65 33	info@luciebartel.nl
Marianne Been	(0573) 25 20 01	marianne.been@kpnmail.nl

Inzenden copy vóór 20 juli 2015

Naar wiltwess@hetnet.nl

Schoolhuisweg 2

Bijdrage Wildenborcher:

Hebt u dit jaar al gedacht aan uw vrijwillige bijdrage voor De Wildenborcher?

U kunt het bedrag overmaken per bank:

Iban: NL95RABO 0366412353 ten name van Kapel Wildenborch.

Als u de Wildenborcher wilt ontvangen of als er bezorgproblemen zijn, meld dit dan bij één van de redactieleden. Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

Verhuisd:

Nieuw adres- / contactgegevens Ada Kaemingk-Lenselink

Mevr. A. Kaemingk-Lenselink
De Hoge Weide
Afd. Nettelhorst, Molenstraat kamer 4
Zwiepseweg 107
7241 GR Lochem

Contact-/ correspondentieadres:

Elly Bos-Kaemingk
Endepol 7
7241LE Lochem
eboskaemingk@hetnet.nl
(0573) 25 76 81
(06) 14 64 98 44

In Memoriam:

Marinus Langwerden 1933 – 2015

Een lege plaats in de Wildenborch.

Marinus Langwerden overleed op 31 maart 2015.

Al een aantal jaren was zijn gezondheid wat minder, maar met extra zuurstof ging het nog steeds. Zijn sterven kwam toch nog geheel onverwacht op de ochtend dat hij met zijn vrouw Annie een boottocht zou maken met de vrijwilligers van 'De Zonnebloem'.

Marinus is 81 jaar geworden.

Bij zijn huwelijk met Annie Regelink, in 1956, kwam hij op 'Het Nijland' aan de Nijlandweg te wonen. In het ouderlijk huis van Annie woonden ze jarenlang samen met Annie's ouders, 'bij elkaar over de vloer'. Ze hielpen elkaar over en weer. Ze hadden een klein boerenbedrijf en daarnaast had Marinus een baan buitenshuis. Al bijtijds kon hij daarvan in de VUT en vanaf dat moment bracht hij met Annie jarenlang, heel vroeg in de morgen, de krant rond;

Marinus achter het stuur. Ook gingen ze er met z'n tweeën op uit om de boodschappen te doen.

Marinus en Annie kregen drie kinderen en er kwamen vier kleinkinderen.

Een rustige, trouwe buurtgenoot was Marinus. Hij was altijd goed op tijd aanwezig bij de Wildenborchse activiteiten, zoals de nieuwjaarsvisite, de barbecue, het Oranjefeest.

Hierdoor, en vooral ook door zijn oprechte belangstelling en behulpzaamheid voor iedereen, was hij goed op de hoogte van het wel en wee in de omgeving.

In de Kapel werd op 'stille zaterdag', de dag voor Pasen, de gedachtenisdienst gehouden. De vier kleinkinderen hadden een gedicht voor opa gemaakt, Bruce las het voor.

De dominee overdacht vanuit de Bijbel, 1 Korinthiërs 13, het thema LIEFDE.

Ook noemde hij het opschrift van het herdenkingsbord wat Marinus en Annie 59 jaar geleden bij hun huwelijk kregen: "Dien elkaar in liefde".

Als we Marinus en Annie samen zagen, dan zag je hun liefde voor elkaar en dat straalden ze uit naar hun kinderen en kleinkinderen.

De familie schreef op de rouwkaart:

Veel gelukkige jaren waren we samen,

Samen waren we één.

Maar nu jij er niet meer bent,

Moeten we zonder jou verder

.....dus alleen.

Annie, kinderen en kleinkinderen, veel sterkte toegewenst voor jullie allen!

We wensen jullie moed en kracht toe om verder te kunnen.

Veldnamen in de Wildenborch

Vroeger dacht ik altijd dat onze achterste weilanden (de *Hagen*) vernoemd waren naar mijn overgrootvader Elbert Willem Hagen¹, en dat er met de *Plas*² (de bermen langs de oprit naar het kasteel) werd verwezen naar de *Komme*³. In werkelijkheid zijn dit echter veldnamen die nog stammen uit de vroege historie van de Wildenborch. De *Veurste Weie*⁴ (als benaming van het weiland ten oosten van de *Komme*) daarentegen is veel recenter, mogelijk omdat hier in de afgelopen eeuwen veel is gegraven en vergraven aan grachten en poelen, met opdeling van de oorspronkelijke percelen⁵ als gevolg. Ook elders in het Wildenborchse zijn er in de loop der tijd veel perceelsgrenzen gewijzigd. Hierdoor zijn oude veldnamen vergeten, of alleen bewaard gebleven in de naam van een nabijgelegen boerderij, terwijl andere nog steeds worden gebruikt. Omdat al die namen eens verwezen naar bepaalde kenmerken, b.v. van begroeiing of gebruik, zijn ze a.h.w. een echo uit de tijd waarin ze voor het eerst werden gebruikt. In het navolgende zullen we zien welke kenmerken dit zoal waren en op welke percelen ze betrekking hadden. Om e.e.a. aanschouwelijk te maken zijn een aantal namen, afkomstig uit enkele vroeg 18^e, 19^e en 20^e eeuwse bronnen, ingetekend op bijgaande kaart⁶.

Waar van veel percelen, zoals *Poorthof*, *Haverkamp* en *Zevenlandjes* (in 1778 vermeld als “de seeven weijdekens”) het niet moeilijk is om te raden hoe ze aan hun naam gekomen zijn, is dat bij andere soms wat lastiger. Meestal gaat het daarbij om oude, in onbruik geraakte woorden of begrippen, die men met behulp van wat taalkundige naslagwerken wel kan verklaren. Voorbeelden hiervan zijn *Pagenkolk* (paardenkolk), *Koeslag* (nieuw ontgonnen koeweide), de *Kooi* (eendenkooi), *Ruben-* of *Ruvenkamp* (knollenkamp), *Weitenkampje* (tarwekamp), *Molenboezem* (waterberging t.b.v. de watermolen), *W(e)ijer* (stuwbekken⁷), *Sluizeweidje* (in 1778 “het weijdeke bij het sluijsken”), de *Pollen* (hogere plekken in een laag terrein), de *Horst* (begroeide hoogte omringd door lager gelegen land), *Rouwemaatje* (ruige, met kreupelhout begroeide weide), *Liesmaatje* (weide begroeid met liesgras), *Grote Geer* (gérend toelopend perceel) en *Kattingsveld* (huttenveld)⁸.

Voor namen die verwijzen naar een historische persoon of gebeurtenis is meestal meer informatie nodig om te achterhalen naar wie of wat er verwezen wordt. Is dat opgehelderd dan is ook duidelijk in welke tijd die veldnaam is ontstaan. Zo zijn b.v. de eerste drie van de volgende namen terug te voeren op personen die rond 1700 geleefd hebben: *Lucashof*⁹, *Zalige Arent Stucksken*¹⁰,

¹ *Hengelo 1864, †Vorden 1938. Vestigde zich in 1887 op *Klein Bleumink* (Kapelweg 8) en verhuisde in 1908 naar het *Bouwhuis* (destijds de boerderij naast het *Koetshuis*, W'bseweg 22).

² Van *la place*, in de 1^e helft van de 18^e eeuw de *voorplaats* genaamd, ofwel het voorplein van het kasteel (zoals bij Huize Nettelhorst, zie veldnamenboek van Lochem).

³ De *Komme* is een komvormige plas, poel of kolk.

⁴ Tegenwoordig gewoon “de weie veur het kasteel”.

⁵ Waarschijnlijk eens deel van de *Borggreverweide*, ‘de weide van de burggraaf’ (de slotvoogd, een soort beheerder of rentmeester).

⁶ Als basis is de kadastrale kaart van 1832 gebruikt (“Sectie C Wildenberg”. In: *Kadastrale Atlas Gelderland 1832, Vorden*), en als bronnen een pachtlijst uit de 1^e helft van de 18^e eeuw (In: Huisarchief Wildenborch), een plattegrond van park en tuin van de hand van W.C.A. Staring (1828), een lijst van kadastrale percelen met hun veldnamen van A.C.W. Staring (1832. In: Huisarchief Wildenborch), de archieven van het *Huis Wildenborch* en de *Heerlijkheid Wisch* (In: Gelders Archief, nr. 0441- 2, 3 & 7, en 0443- 5 & 6), en het veilingboekje van de Wildenborch (1907). Alleen die namen zijn weergegeven waarvan min of meer zeker is op welke percelen ze van toepassing zijn.

⁷ O.a. boven een watermolen of ter bevloeiing van zgn. vloeiweddes (een oude bemestings-methode); heeft dezelfde etymologie als de *Wiersse*. Zie ook J. Baaijens et al., 2011. *Stromend Landschap. Vloeiweddenstelsels in Nederland*, pp 84 en 189.

⁸ Ook *Katteveld* of *Kötteveld*, < *kate* of *kote* ‘hut’, vgl. *kater(stede)*, *keuter*(boertje) en de *Kattendijk* (heden Giezenkampweg). Eén van die hutten, de *Kathut* genaamd, stond aan de Kamphuiserweg, niet ver van de kruising met de Wildenborchseweg, en werd rond 1888 afgebroken.

⁹ Vernoemd naar Lucas Nijland, rond 1690 pachter op *Nijland*.

¹⁰ Wie Arent was is niet bekend, alleen dat hij reeds “zalig” t.t.v. deze vermelding (1750).

*Hollands bosje*¹¹, *(H)oecker*¹², *Amptsmaat*¹³, "achter het plakatenbord" (geen veldnaam maar een 19^e eeuwse aanduiding van het perceeltje waarop het verordening- of mededelingenbord stond) en *Dodenkamp*. Deze laatste naam voert ons terug naar (ca.) 1505, toen hertog Karel van Gelre tijdens een beleg van de Wildenborch (destijds eigendom van Johan van Wisch) twee blokhuisen liet bouwen. Bij het ontzet hiervan werd één blokhuis ingenomen en vernietigd, maar bleef het andere staan (omtrent het huidige *Blokhuis*). Volgens de overlevering kostten de schermutselingen het leven aan 130 man en waren er 9 wagens nodig om hun lijken naar Zutphen te brengen, reden waarom het perceel waar zich dit zou hebben afgespeeld sindsdien de *Dodenkamp* wordt genoemd¹⁴.

De oorspronkelijke betekenis van namen als *Imenklaar*, *Fleurken* en *Heemkesweide* is niet duidelijk, maar *Schellegeurkensbelt* lijkt een samenstelling te zijn van *schel* ('klok'), *Geurke* (of *Guurte*, een koosnaam van St. Gudula) en *bult*, d.w.z. de heuvel vanwaar men de klokkentoren van de Lochemse Gudulakerk kon zien. Ondanks alle (19^e-eeuwse) bosaanplantingen is de toren nu nog steeds zichtbaar vanaf de Wildenborchseweg, ongeveer ter hoogte van nr. 21 (Arfman)¹⁵. Naast deze prozaïsche verklaring van de naam van de heuvel waarin de oude vrouw ("schele Guurte") uit de sage van de *Klokkenbulten*¹⁶ zogenaamd gehuisd zou hebben is het ook denkbaar dat de *Klokkenbulten* gewoon vernoemd zijn naar de familie Klokman, die hier eens in de nabije omgeving gewoond moet hebben. In 1757 trouwden er nl. een broer en zuster Molendijk (Galgengoorweg 19) met een zuster en broer Klok(ke)man alias "Aan de Klok", die afkomstig waren van de *Kleine Klokke* aan de Klokkendijk in Klein Dochteren. Het eerste echtpaar vestigde zich op *Molendijk*, het tweede ergens niet ver uit de buurt. Helaas ontbreekt vooralsnog het bewijs dat deze laatsten werkelijk hun naam aan de *Klokkenbulten* hebben gegeven, net zo min als we weten of A.C.W. Staring vervolgens door deze naam geïnspireerd is geweest toen hij in 1828 verhaalde over de sage van de *Schelleguurkensbult* in een artikel over volksverhalen¹⁷.

Andere namen kennen we niet meer als veldnaam, maar blijken te zijn overgegaan op een nabijgelegen boerderij of huis. Dit is niet alleen het geval bij *Hagenhuis* en *Groenouwe*, zoals we in de vorige *Wildenborcher* zagen, maar ook bij *Nijland* (ingetekend op benedenstaande kaart als "nieuws gegraven erff"), *Kranengoor*, *Hoppenhof*¹⁸ en (*Klein*) *Bleumink*.

Een veldnaam die heel oud moet zijn is *Vree*. Zo ontving de rentmeester van de Wildenborch in 1662 van vijf pachters hun aandeel in de pacht van het *Vree*, en blijkt dit land in 1832 verder onderverdeeld te zijn in *Grote Vree*, *Ronde Vree*, *Hekkenvree*, *Bossenvree*, *Vreekamp* en *Vreedijk*. De naam gaat vermoedelijk terug naar de begintijd van het kasteel (14^e eeuw?), toen onder *vre(d)e* niet alleen een sloot, omheining of tuin werd verstaan, maar ook een wettelijke bescherming tegen wapengeweld, d.w.z. een veilige plaats binnen een gracht, (levende of dode) omheining, muur of wal¹⁹.

Het element *vree* komt eveneens voor in de oudste vermeldingen van het kasteel, zoals b.v. blijkt uit een leenbrief uit 1489 *ahn Juncker Johan herr to Wijsch*, waarin sprake is van *die guther zur Wildenburg gehörend, als. dat Berchvrede, Tübbinck, Jolinck, die Lijnsberg in den kerspel van*

¹¹ Mogelijk vernoemd naar Jan Holland, rond 1757 één van de huttenbewoners en dagloners.

¹² 1662-1693: *Borgermeester Huijcker(s Amptsweijde)*; wie deze Huijcker was is onbekend.

¹³ Weide toebehorend aan het Scholtambt van Lochem of Zutphen?

¹⁴ Zie www.oudvorden.nl ("Boerderijen" > "Kapelweg 2").

¹⁵ Terwijl de Vordense kerktoeren zichtbaar is tussen de Wildenborchseweg 34 (*Hogevonder*) en *Kelholt* (Vordenseweg 10, Lochem).

¹⁶ Zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Het_verhaal_van_Schele_Guurte en http://nl.wikipedia.org/wiki/Vrouw_Holle

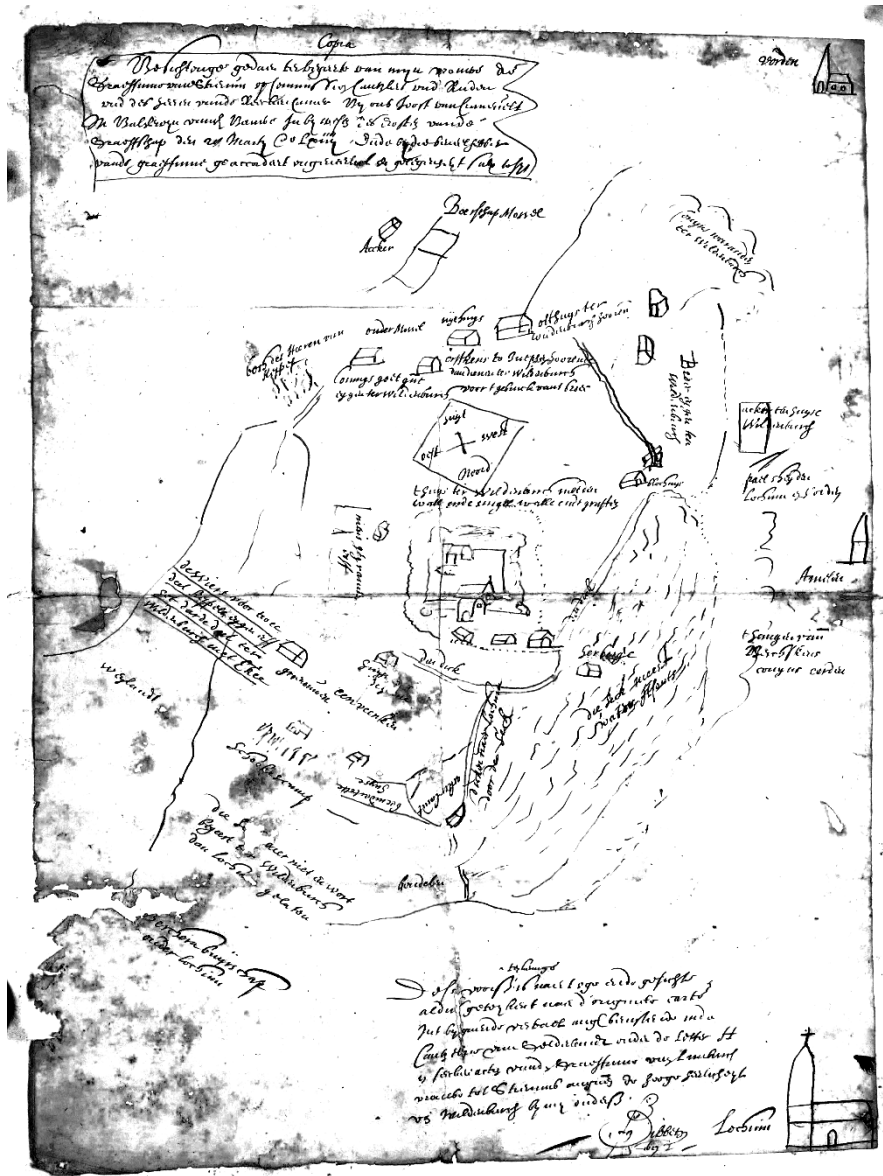
¹⁷ G.J.H. Krosenbrink, 1990. 'Staring als Volkskundige.' In: A.J.C. Boogman et al. *Staring, Dichter en Landman, Regionalist en Nationalist*, pp. 138-142.

¹⁸ Werd hier eens de hop verbouwd voor de brouwerij van de Wildenborch? (vermeld in 1526; zie ook RAAP-rapport 883 p.16 onder noot 21).

¹⁹ *Van Dale's Etymologisch Woordenboek, Middelnederlands Handwoordenboek, Winkler Prins Encyclopedie.*

Doetinghem, terwijl in een zelfde document uit 1519 wordt gesproken van *dat huys ter Wildenborch van alts geheiten id Berchvrede int Seck*²⁰, en rentmeester Marckloff het in 1526 heeft over reparaties aan de vensters van de *borchvrede*. De Wildenborch zal oorspronkelijk dus een zgn. berg- of borchvrede zijn geweest, d.w.z. een versterkte verdedigings- en woontoren, wat bevestigd wordt door archeologisch en bouwkundig onderzoek²¹. En zo zien we hoe ook veldnamen ons iets kunnen vertellen over de historie van onze buurtschap.

Gerda Rossel

²⁰ Een "sek" was een laaggeleden gebied, vaak begroeid met (het etymologisch verwante) zegge of met riet.
²¹ L.H. Albers et al, 2004. *Kasteel de Wildenborch en Omgeving. Een Integraal Cultuurhistorisch Onderzoek*, pp. 16 en 31 (RAAP-rapport 883). Zie ook <http://de.wikipedia.org/wiki/Bergfried>

T.A.O. speelt lesvereniging Kris Kras

Krsjjjjjj Krsjjjjjj Zo gaat Reinder (Jelle Wezinkhof) als een speer over de ijsbaan, samen met Sientje (Kristie Holsbeeke), de dochter van Steven (Appie Klein Brinke), die, als eigenaar de grond van de ijsbaan verhuurt aan Kris Kras.

Reinders moeder Roelfien (Gerda Wezinkhof) ziet in haar zoon een schaatstalent en is er vast van overtuigd dat hij de uit te schrijven wedstrijd gaat winnen, maar daar moet hij wel heel veel voor trainen en Roelfien laat zich wat dat betreft niet onbetuigd: Reinder moet niet alleen veel schaatsten maar ook

rondjes rond het clubhuis rennen, diepe kniebuigingen maken en als hij daar weinig zin in heeft, schreeuwt ze haar bevelen luid en duidelijk en deelt ze ook nog wel eens een ferme tik uit! Als schaatsmaatje van Reinder moet Sientje er ook aan geloven.

In het clubhuis, waar Herman (Reinier Klein Brinke) de bezem zwaait, komen leden en bestuur samen om te vergaderen. Er staat een belangrijk punt op de agenda! Steven wil de huur verhogen, omdat het niet genoeg oplevert en zijn schapen, die achter de ijsbaan lopen, ook te eten moeten hebben.

Steven is net achter op de ijsbaan wezen inspecteren en komt woest binnen: “wie heeft de ijsbaan achterin ook open gegooid?” Demonstratief trekt hij zijn laars uit en giet er water uit.... Bij de andere laars wordt hij geholpen, zijn been wordt opgebeurd en het water loopt in zijn kruis! Dat ontlokte Herman de woorden: “Gisteren zwom er nog een wilde eend en vandaag een dikke domme gans met laarzen aan!”

Die Steven wil ook geen penningmeester meer zijn en dat zit Willem (Frits Pladdet) de voorzitter niet lekker: Daar moet ook nog wel iets anders achter zitten: “Waar blijft het geld eigenlijk?” Nou daar weet Bertha (Ineke Braakman) de caféhoudster wel meer van. Zij heeft Herman opgestookt om soep en worst te gaan verkopen en ook jenever vanuit het keukenkastje.

Die jenever blijkt ineens heel snel verdwenen te zijn en Steven wordt ervan verdacht de hele fles in één keer achterovergeslagen te hebben. Dat is goed nieuws voor Dientje (Dini Schoonen) van de EHBO, die reuze trots haar nieuwe verbanddoos en haar kunsten wil laten zien.

Steven wordt onder protest op de tafel gehesen en met een slang en trechter voert Dientje een heuse maagspoeling uit met water en zout, om Steven te laten braken!

Ook Herman, die nogal eens een beetje onbenullig uit de hoek komt en last heeft van allerlei kwaaltjes, moet bij Dientje onder behandeling! Hij heeft een loopoor en achter in de keuken, legt Dientje een super verband rond het hoofd van Herman aan. Reinder moest er ook al aan geloven toen hij ter ondersteuning van de bevelen van zijn moeder een rake klap had gehad: “We hebben een arabier, compleet met tulband in de tent! “

Herman heeft geholpen de schaatsen van Juffrouw Janssen (Ria Klein Ikkink), de oude onderwijzeres van het dorp, aan te doen. De voeten van de juffrouw compleet met Friese doorlopers in zijn schoot.... Als de juffrouw was uitgeschoten met haar voet, had Dientje pas echt aan de bak gemoeten, maar dat had ze natuurlijk ook wel gered!

Herman is maar wat gecharmeerd van de juffrouw, die altijd thee wil met zonder suiker en een wolkje melk! In de drukte van het clubhuis loopt Steven, die weer is bekomen van de maagspoeling, hard tegen Reinder aan, waardoor hij bewusteloos raakt! Dientje is op dat moment bij een ongeval achter op de baan en wordt per luidspreker opgeroepen om direct assistentie te verlenen. Dat doet ze met verve en na een enthousiast uitgevoerde mond op mond beademing komt Steven weer helemaal bij zijn positieven, maar hij is inmiddels vergeten dat hij de huur wilde verhogen of eigenlijk helemaal van de ijsbaan af wilde.

Dientje is zo trots als een pauw, dat haar behandeling van Steven zo goed is gelukt en als zij dokter wordt genoemd, zie je haar zomaar minstens 10 cm groeien.

Bij het trainen van Reinder loopt het niet naar het zin en Roelfien is inmiddels behoorlijk gefrustreerd. Wie in haar buurt komt, loopt een groot risico om een enorme lel te krijgen, en Herman zou Herman niet zijn als hem dat niet zou overkomen.

Dientje schiet hem te hulp en omdat de luidspreker nog open staat kunnen we de hele intieme conversatie van Herman en Dientje volgen. Herman komt weer tevoorschijn en is zo ongeveer helemaal ingezwachteld, wat hem niet belet om later als hij even alleen is, met de bontmuts van Dientje op een bezemsteel aan het dansen te slaan.

Ondertussen heeft Bertha een brief geschreven aan het bestuur dat zij de hele ijsbaan wil overnemen en dat alles zal worden opgeknapt, maar dat laat Steven niet op zich zitten: hij zal de hele zaak blijven financieren en zal Bertha aanklagen wegens smaad omdat zij het praatje in de wereld heeft gebracht, dat hij aan de drank was.

Eind goed als goed: Herman en Dientje kunnen nu echt samen dansen en Herman krijgt een dikke kus van Dientje op zijn gezwollen lip, die hij door de klap van Roelfien had opgelopen; Steven en Juffrouw Janssen, die van de thee met zonder suiker en een wolkje melk, maken ook een dansje op de goede afloop.

Allen heel hartelijk dank voor alle inzet en het enthousiasme waarmee jullie deze avond hebben verzorgd.

Het stuk werd weer met zoveel verve opgevoerd, dat het een lust was om alle perikelen op het toneel mee te beleven. De regie was in handen van Frieda te Lindert, souffleuse Janny Sligman en de grime werd verzorgd door Ina Wesselink. Het werd in dialect gespeeld en mij werd na afloop gevraagd of ik ook in dialect zou schrijven..... nou daar waag ik me maar niet aan.

Marianne Been

Evert Otten een Wildenborcher in hart en nieren.

Het optreden van Evert Otten tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst in de kapel was een grote verrassing. In onvervalst Drents speelde Evert de rol van een boertje die terecht kwam in het kabaal van de TT in Assen.

Voldoende reden om eens met Evert in gesprek te gaan over zijn band met De Wildenborch en hoe hij jaren geleden hier kwam wonen met Henriëtte aan de Sekdijk.

Het wiegje van Evert stond 57 jaar geleden in de buurt van Hoogeveen. Zijn ouders hadden een boerderijtje. Er werden 13 kinderen geboren en toen de gemeente besloot het woonhuis

onbewoonbaar te verklaren moest het boerenbedrijf gestopt worden. Er kwam een burgerwoning. De vader van Evert ging toen in de bouw werken. Dat was volgens Evert een grote overgang voor hem omdat hij streng christelijk gereformeerd was. Hoogeveen werd in de volksmond de hemelpoort van het noorden genoemd omdat er zoveel kerken stonden.

Ook Evert groeide op met het geloof. Elke zondag tweemaal naar de kerk en de jongensclub van de kerk werd bezocht tot zijn 14^e.

Na de lagere school ging Evert naar de LTS en koos voor het vak elektronica. Die opleiding heeft hij niet afgemaakt. In de derde bleef hij zitten en toen vond zijn vader het tijd worden dat hij ging werken. Er werd een plek gevonden bij een rietdekker in de buurt. Hier leerde hij het vak in de praktijk. Als 16-jarige kreeg hij te maken met de verplichting een dag per week naar school te gaan. Hij vond het maar niks en hield het voor gezien.

"Ik verdiende toen 75 gulden in de week. En 50 gulden gaf je aan je ouders als kostgeld. Dat was toen heel gewoon in die tijd. Bij die eerste rietdekker heb ik twee jaar gewerkt en het vak van hem geleerd. In die periode werkten we vooral in de plaatsen Zuidwolde, Meppel en Steenwijk", aldus Evert.

Het mooie van zijn vak is volgens hem dat je een paar werken op een dak bezig bent en er daarna een mooi resultaat zichtbaar wordt.

In ons land komt 70 % van het riet uit het buitenland zoals China en Estland. De kwaliteit van het Chinese riet is prima omdat er minder bestrijdingsmiddelen in zitten dan in het polderriet.

Natuurmonumenten heeft bepaald dat er vanaf eind maart geen riet meer gesneden mag worden omdat dan het broedseizoen voor de vogels start. Een rieten dak is duurzaam en gaat zo'n 30 tot 35 jaar mee. Toch zijn sommige mensen bang voor brand maar dat is niet terecht. De meeste branden beginnen in huis en niet op het dak.

In ons land zijn 325 rietdekkers bedrijven en 1000 rietdekkers actief. Het rieten dak is volgens Evert nog steeds populair.

Vanaf 1982 gaat Evert elke zomer naar Zweden om samen te werken met een vriend die ook rietdekker is. Ook heeft hij in Oostenrijk gewerkt en kwam toen terecht bij een bedrijf in Baak. In de jaren '90 leerde Evert Henriëtte kennen. Zij trouwden in 1993 en kregen een dochter en twee zonen.

Nu werkt hij samen met twee collega's. En dat bevalt hem goed. Daarvoor heeft Evert nog een tijd 6 medewerkers in dienst gehad.

In Drenthe was Evert een actief verenigingsman. Hij speelde korfbal. Nu is hij sinds enige tijd keeper bij de voetbalclub in Vorden.

Het wordt tijd om aan Evert te vragen welke verschillen er zijn tussen Drenthe en De Wildenborch. "Als ik in Drenthe een offerte uitbracht was het altijd te duur en hier wordt een offerte bekeken en vragen ze al snel wanneer kun je beginnen. Toen ik uit Drenthe vertrok was het naoberschap daar al weg. Op een feestje komen de mensen uit Drenthe altijd te laat voor de koffie. In de Achterhoek zijn je gasten altijd op tijd. Ik voel me intussen meer Achterhoeker dan Drent."

Toen Evert en Henriëtte op zoek waren naar een huis in Vorden deed Evert voor het eerst mee aan een loterij in Duitsland. En tot zijn verrassing won hij de hoofdprijs van 500.000 mark. Dat kwam goed uit en zo konden ze hun huidige huis kopen en opnieuw bouwen. Het voordeel was dat met die prijs de deuren makkelijker open gingen dan vóór die tijd.

Rietdekker is een beroep dat je volgens Evert wel tot je 65^e kunt beoefenen. Vooral omdat er nu allerlei hulpmiddelen zijn die het werk lichter maken. Toen hij begon moest je veel slepen en sjouwen met het riet. Dat hoeft nu niet meer. Zelf heeft Evert ook nog een rietdekker meegemaakt die tot ver in de 80 het dak opging. Op het laatst moest zijn zoon hem helpen het dak op te komen en dan ging hij aan de slag.

Over het buurtschap De Wildenborch is Evert bijzonder te spreken. "Toen we hier kwamen wonen werden we gelijk in de buurt opgenomen. Met Nieuwjaar lopen we met een aantal buurtgenoten een Nieuwjaarsloop met een drankje en een hapje. En dan is er tijd voor een gesprek. Zo'n dag vliegt dan voorbij.

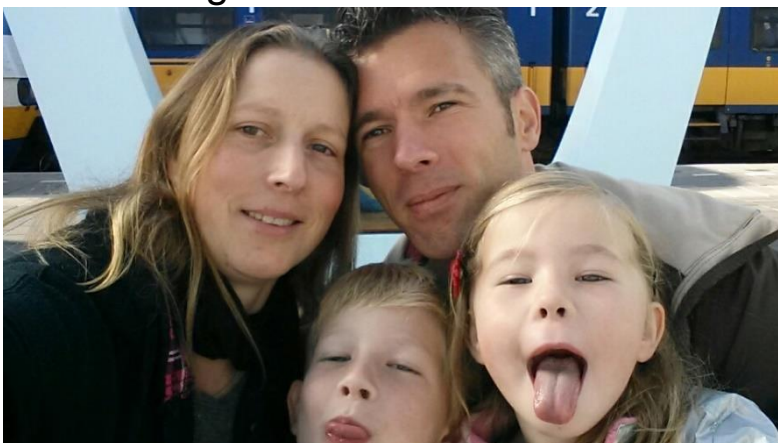
En wat ook fijn is dat we de kapel hebben voor het organiseren van activiteiten zoals de nieuwjaarsbijeenkomst, de jaarlijkse BBQ en niet te vergeten het Oranjefeest bij het kasteel. Het fijne van een buurt is dat je de leuke maar ook de verdrietige dingen met elkaar kunt delen". Het wordt tijd om ons gesprek met een altijd opgewekte en goedlachse Evert te beëindigen. Hij laat ons uit met de trouwe herder die het erf bewaakt.

Jacintha Rensen

Uit het vriendenboekje van de Prinses Julianaschool in 1989 ....

Gerben Sligman:

Gerben schreef als 5 jarige kleuter:
ik houd niet van egels, later wil ik boer worden.
Mijn liefste wens: ik hoop dat ik eens iets ga beleven.

Het "boer" worden is gedeeltelijk gelukt, dan wel kleinschalig. Meer een hobbyboerderij / kinderboerderij, met paarden, kippen, geiten, een schaap, konijnen en een hond. Geen egels.

Ik woon al 9 jaar gelukkig samen aan de Stuwijk met mijn vriendin

Carolien. Ook mijn ouders wonen in dezelfde woning maar dan aan "oma's" kant. Wij hebben 2 kinderen, Dean is 7 jaar en Sarah is 6 jaar. Ik werk nu in Rijssen bij een installatiebedrijf op de afdeling gebouwautomatisering, waarbij de werkzaamheden veelzijdig zijn. We beleven nu natuurlijk elke dag veel met onze kinderen, het werk en met onze "boerderij".

Groeten, Gerben

50 jaar getrouwd!

Op 21 april 2015 waren Jannie en Joop Reintjes 50 jaar getrouwd!

Jannie was 23 jaar toen ze trouwden en Joop 24 en ze zijn nu dus al 2/3 van hun leven samen! "En het is zo snel gegaan", zegt Jannie. "Natuurlijk, als je begint, denk je daar niet aan, maar terugkijkend kan ik me niet voorstellen dat het al 50 jaar geleden is dat we trouwden". Hun kinderen, Hans en Karin, zijn al 40ers en hun oudste kleinzoon is 20. Ze hebben 5 kleinkinderen, 2 jongens en drie meisjes. Ze wonen in de buurt en dat is heel fijn, zegt Jannie, dat je er zo naar toe kunt en zij ook makkelijk hier komen. Ze hebben ook twee paarden voor de kleinkinderen.

"Ik vind het mooi" zegt Jannie "50 jaar getrouwd, een gouden bruiloft, een halve eeuw samen". We hebben veel lief en leed gedeeld, zoals dat gaat in 50 jaar. Hoogtepunten in hun leven zijn hun jaarlijkse reis naar de Canarische eilanden, de camping voor Jannie en de shovel voor Joop! "De shovel is mijn vriend" zei Joop ooit tegen me, "die helpt me met alles". Voor Jannie zijn de campinggasten gezelligheid en leven in de brouwerij en daar houdt ze van. Ze heeft jaren toneel gespeeld en iedereen in de Wildenborch geniet nu al een paar jaar van haar optreden bij de playback show. Ze hebben altijd van feesten gehouden en nu hebben ze deze dag gevierd met een receptie en een dineetje voor familie en vrienden.

En gaan ze het nu wat rustiger aan doen? Een beetje wel, maar stil zitten kunnen ze allebei niet. Ze kijken wel vooruit; Joop heeft de helft van zijn vleeskoeien weggedaan.

Jannie wil zo lang mogelijk doorgaan met de camping, zo lang ze het kan. "ik heb hem nu 18 jaar en ik zou het nog wel 18 jaar willen doen", maar dat zal wel niet lukken.

Wij wensen Jannie en Joop nog heel veel mooie, actieve jaren hier in de Wildenborch en aan de Vordense Binnenweg, waar Jannie geboren en getogen is.

Tekst: Lucie Bartel

Foto: Hendrik Jan Meulenbrugge

Zomer boven de Poolcirkel met de Markant. deel 2

De wind blijft verkeerd voor Spitsbergen dus besluiten we definitief naar de Noord Kaap te gaan. Het is onstuimig weer: donkere rolwolken jagen laag over het fjord vol ijsregen die pijn aan je ogen en wangen doet. Hadden we maar een sneeuwbril!. Het is rauwe, dreigende en beukende tocht met het schiereiland Lyngen, (met de prachtige Noorse Alpen waar we niets van zien!) op lager wal met bijbehorende in schuim oplossende golven komende uit de Noordelijke IJs Zee.

Na 12 uur hebben we het gehad en ronden we de kaap om bij Skjervoy naar binnen te lopen. Heerlijk aan de steiger: kachel, hete bouillon en de sleutel voor het douchehokje. Skjervoy is de haven waar de beroemde Noor Nansen binnen is gelopen met de Fram na zijn pool expedities.

De volgende morgen is het iets minder grijs maar de wind is pal tegen. Omdat we toch een beetje in tijdnood komen besluiten we om wel uit te varen en "moter/zeilen" we, door de ijzige Kvaenangen tegen hoge zee en stroom in. Om ons heen zien we een dramatisch landschap: hoge bruin/grijze kliffen direct oprijzend uit het fjord, met talloze watervallen. Weinig vegetatie. In het nog steeds donkere (en koud: 5 graden) weer een gesloten en weinig "omarmend", maar in al zijn ruigheid prachtig, landschap. We werken hard om het te veroveren.

Na een dag ploeteren valt het anker in het sfeervolle plaatsje Bergsfjord aan de voet van de Jokkelsfjordengletscher, waar we dankzij de lage wolken echter niets van zien. Ook de volgende morgen niet als we door de Soroya sund naar Hammerfest zeilen onderwijl genietend van het zich steeds meer prijs gevende majestueuze (sneeuw) landschap en lachend om de tientallen papegaaiduikertjes. In de avond leggen we aan een krakkemikkige steiger aan.

De volgende morgen bezoeken we het indrukwekkende Gjenreignismuseet, het wederopbouw museum, waar we de verschrikkelijke gevolgen van de verschroeiende aarde tactiek van Hitler met een steen in de maag bekijken. Omdat er geen wind is voor het laatste stuk naar de Noord Kaap huren we een auto en rijden 's middags door een desolaat toendra landschap richting kaap.

Bij de Noord Kaap kijken wij ver uit over zee richting ... Spitsbergen natuurlijk. Wij keren om en rijden terug om te proberen naar het eigenlijke Noordelijkste puntje te lopen. Dat lukt niet vanwege een dik pak sneeuw. Dan nog maar een mooie klifwandeling naar het noordelijkste vissersplaatje ter wereld; Skarvag. Om in deze onherbergzame streek toeristen te trekken is in Finnmarken alles "Het Noordelijkste". Zo is Hammerfest ook de Noordelijkste stad ter wereld.

Het weer wordt gelukkig beter zodat we de volgende morgen, voordat we weer uitgeilen, de hoefijzervormige natuurlijke haven van Hammerfest vanaf een hoog uitkijkpunt in de zon kunnen zien liggen. Na inkopen en een parkeerbon zeilen we uit. De zon breekt echt door en eindelijk kunnen we de volle schoonheid van Soroyasund bewonderen.

Was het fjord op de heenweg nog in zichzelf gekeerd, met dit stralende weer, opent het zich en kunnen we tot diep in de zijfjorden kijken. Alle superlatieven kloppen voor dit landschap. Wat een dramatische schoonheid!

We lopen in de middag Hasvik binnen en gaan op zoek naar de resten van een Nederlands landstation voor de walvisvaart. Juist als we de volgende morgen weg willen zeilen worden we door de plaatselijke luchthaven beheerder uitgenodigd voor een kopje koffie in het

hotel van zijn zuster. Het wordt een verrassende dag. Met een Nederlander die al jaren op Soroya woont en werkt worden we meegenomen als hij aan de andere kant van het eiland een klusje moet doen. Een adembenemende tocht over het wonder mooie eiland. Langs grotten waar in WO 2 de eilandbewoners zich schuil hielden voor de Duitsers, via de weide gronden voor de rendieren, naar de plek waar onlangs een wrak van een Russisch vrachtschip de Murmansk na jaren diplomatiek touwtrekken is geborgen, alles omlijst met paars/witte bloeiende mossen, diepbloauwe fjorden, witte stranden.

We laten wijn, kaas en stroopwafels bij onze vriendelijke gastheren achter en vertrekken naar Loppa, waar we in een rotsnis ankeren om na een frisse ochtendduik het anker te lichten voor Andenes.

In Andenes zien we, als enige twee bezoekers in het café, de bloedstollende wedstrijd Nederland-Mexico. Het weer klaart definitief op en we halen de fietsjes uit het vooronder en maken een tocht over Andoya langs een voormalige(?) raket lanceerbasis en diverse "Caribische" baaitjes.

We verlaten Andenes en zeilen buiten om naar Nyksund, in de pilot aangegeven als spookstad en leggen aan een gammele steiger aan. Het spookstadje is inmiddels geen spookstad meer want de hippie scene heeft een aantal jaren geleden bezit genomen van de verlaten huizen. Inmiddels is het een toeristische trekpleister omdat het begrip "spookstad" als uniek sellingpoint bewust in stand wordt gehouden. Ook wij "tuinden" er in, overigens met plezier want het is wel leuk!

Het weer wordt steeds beter en dat betekent, nu we aan het slot van onze tocht zijn, en in het ons bekende water van Vesteralen en Lofoten zeilen: een aaneenschakeling van mooie zeildagen. We zigzaggen door het Vestfjorden; liggen op super ankerplekjes, duiken en roeien in en op kristal helder water, genieten van hagelwitte strandjes omzoomd door het rafelige rots- en berglandschap van de Lofoten en speuren naar zeearenden. Kortom een tropische zeil vakantie (27/30 graden) en dat boven de poolcirkel! Helaas komt er voor ons een einde aan deze enerverende maar prachtige tocht en we geven, met een beetje pijn in ons hart, de boot voorlopig over aan onze vakantie vierende kinderen. Jet zeilt de boot daarna weer terug naar Staveren waar ze half augustus aan komt.

Jet en Frans

Herdenking 70 jaar Bevrijding.

Nu, in juni 2015, hebt u het boek *De Laatste Dagen – Bevrijding van de IJsselstreek* mogelijk al doorgekeken. Een overzicht van de inhoud plaatsen we hieronder. Dit als achtergrond voor de **gedichten van Jacobus Trijsburg**, waarvan u er vier kunt lezen. Zijn gedichten hebben betrekking op de Wildenborchse buurt en nabije omgeving.

Eerst een samenvatting uit het boek: De Laatste Dagen – Bevrijding van de IJsselstreek, ter gelegenheid van 70 jaar Bevrijding geeft een indringend sfeerbeeld van de laatste maanden van de bezetting en de woelige bevrijdingsdagen. Het bevat veel foto's, verhalen en ooggetuigenverslagen.

Het Nederland van boven de rivieren hunkert in 1944 naar bevrijding van de Duitse bezetter. Het mislukken van de operatie Market Garden in september van dat jaar stelt het geduld verder op de proef. De geallieerde troepen kunnen de Rijn voorlopig niet over. Inwoners van de IJsselstreek – de wijde regio rond de steden Deventer en Zutphen – blijven zuchten onder de Duitse bezetting. De laatste oorlogsmaanden zijn loodzwaar. Het westen van Nederland kampt met een catastrofaal tekort aan voedsel, terwijl in het oosten hoop en angst hand in hand gaan. Hoop is er op een succesvolle geallieerde doorstoot naar het Nederland van boven de rivieren, angst wordt gezaaid door de niets en niemand ontziende Duitsers, die de repressie na september 1944 nog verder opvoeren.

Als de bevrijders zich in april 1945 in de IJsselstreek melden, blijken het niet de verwachte 'Tommie's' maar Canadezen te zijn. Deze geallieerde troepen leveren zware gevechten om Zutphen en Deventer te veroveren. Honderden soldaten laten hierbij het leven, maar er zijn ook burgerslachtoffers te betreuren. Desondanks wordt de herwonnen vrijheid volop gevierd.

(boek: uitg. Walburg Pers te Zutphen, tekst overgenomen uit de Stentor, april 2015)

In de Wildenborch en omgeving liggen veel oorlogsherinneringen.

Al eerder heeft u er over kunnen lezen in meerdere Wildenborchers 2005 - 2010, zoals:

'En de bom bleef stom': Op boerderij 'Hartelman' aan de Stuwijk ging een niet ontstoken bom door meerdere vertrekken van het huis. Gerrit Hazewinkel schreef een verhaal over wat hij zelf als jonge ooggetuige in november 1944 meemaakte. Alle bewoners bleven ongedeerd. (Wildenborcher mei 2005)

De Joodse dames Jacobs, ondergedoken in 'Het Bosket'. Ze werden "ontdekt" in november 1944, werden overgebracht naar Westerbork en keerden in april 1945 terug naar hun woonplaats Hengelo Gld. Deze vier dames kwamen terug, maar zes anderen van dezelfde familie overleefden de Tweede Wereldoorlog niet .....

De overval op boerderij 'Het Wilde Zand' van Johan en Lydia Boesveld aan de Ossebeltsdijk waar zowel pension gasten als onderduikers verbleven: op 26 juli 1944 werden drie personen meegenomen, twee van hen, waaronder Johan, keerden niet terug .....

Het Joodse meisje van 10 jaar, Elly Sanders; ondergedoken op 'Boskamp', nabij de Mosselseweg. Ze ging naar de school in de Wildenborch, werd opgehaald, ging via de Amsterdamse Schouwburg naar Westerbork en vandaar naar Auschwitz waar zij, en haar hele familie, werd vergast .....

Onderduikers in verschillende woningen in de Wildenborch overleefden zo de oorlog .....

De Tweede Wereldoorlog heeft onuitwisbare sporen nagelaten.

Elk spoor heeft zijn eigen verhaal. We herdenken, opdat we niet vergeten ....

En opdat we blijven leren van het verleden.

Redactie Wildenborcher.

Als HERDENKING volgen op de volgende bladzijden vier gedichten van Jacobus Trijsburg.

Wildenborch: gaat over de Joodse vrouwen, dames Jacobs, uit Hengelo Gld. die op het landgoed verborgen zaten en door de buurt van voedsel werden voorzien:

WILDENBORCH

Het ligt er als een innige omarming
het landgoed rond de Wildenborch
voor wie er dichterbij de Graafschap
de gisting van de wereld wil vermijden

wandelend in de loop van elk jaargetijde
de seizoenen volgend stap voor stap
waar oude bomen getuigen van het verleden
de ondergrond verbloemt met lentepriacht.

Al ging de oorlog er niet zonder scha voorbij
daarover spreken wordt het liefst vermeden.

Joodse vrouwen die men in een hol verborg
in het bos en voedde, ontdekt tijdens een jacht
werden ijskoud aangebracht door een NSB'er
wat woede wekt of wee uit pure onmacht.

Kastelenrit heeft betrekking op het meisje Elly Sanders.
Zij verbleef bij Eggink op Boskamp voordat zij werd afgevoerd naar een vernietigingskamp.

KASTELENRIT

De paarden draven met een vaart
uit de coulissen bij de Wildenborch,
aanvaarden na de sherrystop bedaard
de aftocht en het applaus saamhorig.

Dat ogenblik blijft wel bewaard,
vereeuwigd zelfs tot baat en borg
van menigeen die valse beelden spaart
van het schoon verleden zonder zorg.

Wie de schaduw van het verleden ziet
opdoemen op het achterdoek van toen,
weet beter dan dit poseren in het heden.

Ze was logeren op Boskamp, in het groen
verborgen, toch verraden, weggereden,
Elly Sanders, één van de zes miljoen.

De IJsseloversteek gaat over de Canadezen die bij het veer van Dommerholt overgestoken zijn in 1945 om het westen van Nederland te bevrijden. Bij Apeldoorn hebben de bezetters gecapituleerd.

DE IJSSELOVERSTEEK

Water verbindt en water scheidt...

Vijf jaren waren we de vrijheid kwijt
tot de Canadezen bij de oversteek
van de rivier zo fier bewezen bereid
te zijn hun leven voor vrede te geven:
onstuitbaar is zo de overzij bevrijd.

Wat er verbindt en wat er scheidt
zijn woorden die een brug slaan
naar elk ander om in verbondenheid
belagers gedreven te weerstaan

Door te scheiden en te verbinden
weet water zijn eigen weg te vinden
onstuitbaar stromend in oneindigheid.

Water verbindt en water scheidt...

Oorlogsgraven gaat over de 25 graven van geallieerde militairen, meest Canadezen, op het kerkhof in Barchem en de jaarlijkse dodenherdenking. Zij zijn gevallen in de voormalige gemeente Laren en hier bijeengebracht.

ORLOGSGRAVEN

Ze staan op rij in het gelid
overschaduwde door de bomen
op ons kerkhof, helder witte
graven, verstilde dodenwacht.

Zo ontijdig omgekomen...
in een fatale duistere nacht
eindigden hun vitale dromen
door tegenstand en tegenkracht.

We lezen ieder jaar hun namen
gebeiteld in de witte steen, uit
diep respect waarom zij kwamen,

passeren alle graven hier bijeen,
van stoere lui die ver van huis
hun leven waagden, één voor één.

Jacobus Trijsburg.

Geëmigreerd naar .... Denemarken:

Erik Kruisselbrink.

In 1968 ben ik geboren in de Wildenborch, op 't Schoolhuis, en woon nu 18 jaar in Denemarken. We hebben een boerderij bij het dorpje Dybvad in het noorden van Denemarken (in de regio Noord-Jutland, gemeente Frederikshavn). Ik ben getrouwd met Inge en samen hebben we twee dochters.

Na de Prinses Julianaschool in de Wildenborch ging ik naar de lagere landbouwschool in Vorden en vervolgens de middelbare landbouwschool in Doetinchem, aansluitend moest ik in militaire dienst en vervolgens heb ik eerst via een uitzendburo bij een isolatie bedrijf en bij Coberco in Steenderen gewerkt. Maar ik wilde liever in de Landbouw werken en heb daarna bijna 6 jaar bij de familie Köttelenberg in Zwiep op de boerderij gewerkt.

Inmiddels had ik Inge leren kennen, zij is opgegroeid in Someren en was op dat moment postbode maar had daarvoor verschillende jaren op een kalvermesterij gewerkt en had 3 Belgisch Blauwe Kalveren. Ik zag het steeds minder zitten om het bedrijf van mijn ouders over te nemen en aangezien het in Nederland bijna onmogelijk is een boerderij te kopen als je niet van je ouders overneemt is emigreren de enige mogelijkheid en dat werd dus Denemarken. De enige reden voor de keus van dat land is dat je daar met weinig eigen vermogen kunt beginnen en de boerderijen relatief goedkoop waren.

In het voorjaar van 1996 waren we voor de eerste keer in Denemarken en in september hadden we de boerderij gekocht met overname 1 januari 1997 zonder daar erg lang te over hebben nagedacht. We waren nog jong en onbezonnen. De vorige eigenaar was 50 jaar en had de boerderij 17 jaar gehad, daarvoor had hij samen met een compagnon een constructiebedrijf gehad en in de tijd dat hij de boerderij had was hij begonnen om strokachels te maken en woont nu op een boerderij die hij er bij gekocht had in 1994, 5 km. hier vandaan.

Het woonhuis werd dan ook opgewarmd met een strøkachel, hier moest in de winter elke dag een strobaal van 200 X 80 X 80 cm. ingelegd worden met de traktor, boven de de verbrandingskamer zat een watertank van 10.000 liter om de warmte op te slaan. Na 6 jaar was ik dat ding, en dan vooral het schoonmaken er van, helemaal zat. En ook omdat we toen een nieuwe melktank moesten, omdat de oude te klein werd hebben we toen in warmte-terugwinning geïnvesteerd. We verwarmen nu het woonhuis met warmte die vrijkomt bij het koelen van de melk en daarnaast hebben we in huis een houtkachel.

Bij de boerderij was 56 ha. grond, waarvan 49 ha. landbouwgrond en de rest bos en erf. En er was een stal voor 100 koeien en 90 stuks jongvee. In 2000 hebben een boerderij die achter de onze ligt er bij gekocht, dus nu hebben we 91 ha. waarvan 81 ha. landbouwgrond. Hierop verbouwen we gras / klaver-mengsel en mais. De opbrengst is wel iets lager dan in Nederland vanwege het kortere groeiseizoen en minder neerslag.

Daarna hebben we de stal verbouwd en gerenoveerd en een nieuw woonhuis gebouwd in 2003. In 2008 zijn twee Delaval melkrobots geïnstalleerd, nu hebben we 125 koeien en 100 stuks jongvee. De omgeving is glooiend met afwisselend bos- en landbouwgrond zoals tussen Lochem en Barchem, maar veel grootschaliger. De meeste bedrijven om ons heen hebben varkens en akkerbouw. Eén buurman heeft koeien en één heeft slachtkuikens. De velden met graan en koolzaad overheersen in het landschap.

De grondsoort varieert sterk van lichte zandgrond tot redelijk zware klei. Ongeveer de helft is gedraineerd een gedeelte dateert van de 30-er jaren van de vorige eeuw en is met handkracht ingegraven.

Als je in Denemarken een boerderij koopt is dat inclusief veestapel en machinepark, maar machines waren er niet veel en wat er was, dat waren vooral oude machines. De beste had de vorige eigenaar zelf gehouden, dus wij laten veel door de loonwerker doen. Deze heeft een maaier van 12 meter- en een hark van 15 meter breed, dus dat schiet lekker op. Opraapwagens zijn er hier maar weinig, dus bijna al het gras wordt gehakseld. Wij hebben wel een maaier maar die gebruiken we voor een paar perceeltjes van ongeveer 2 ha. kanten en weides waar koeien in gelopen hebben. Die opbrengst komt niet in de kuil, maar daar maken we balen van.

Inge en ik hebben twee dochters: Anne (1999) en Laure (2001). In Denemarken krijg je bij de geboorte van elk kind een jaar zwangerschaps-/ouderschapsverlof (betaald). Een gedeelte daarvan kan door de vader opgenomen worden, maar meestal is het de moeder die het hele verlof neemt. Daarna gaan de moeders weer werken en gaat het kind overdag naar een gemeentelijke oppasmoeder die heeft 4 vaste kinderen en soms ook nog een gast kind als een andere oppasmoeder vakantie heeft. Er is wel een eigen bijdrage in de kosten, afhankelijk van het inkomen. Bij de oppasmoeder zijn de kinderen

overdag, op werkdagen, tot ze 3 jaar worden. Dan gaan ze naar de børnehav; deze heeft flexibele breng- en haaltijden net als de oppasmoeder, en is open van 6 tot 18 uur.

Op hun 6-de jaar beginnen ze op de folkskole in klas 0 en blijven op deze school tot hun 16^e jaar. Daarna gaan ze naar het gymnasium of een beroepsopleiding. Anne zit in de 9de klas en gaat na de zomer naar het gymnasium en Laure zit in de 7de klas. Ze kunnen allebei goed Nederlands, maar ze gebruiken er Deense woorden doorheen, dat doen wij zelf ook. Onderling praten we vooral Nederlands, behalve als er Denen bij zijn dan praten we Deens tegen elkaar. En op school leren de kinderen Engels en Duits. Ze hebben allebei aan atletiek gedaan, Anne langer dan Laure. En paardrijden, dit deed Anne niet zo lang en Laure nog steeds. We hebben twee pony's en een IJslands paard, waar Laure op rijdt.

De laatste jaren gingen we twee keer per jaar naar Nederland voor familie bezoek. Meestal past dan de zelfde bedrijfsverzorger op ons bedrijf. Het lukt niet altijd om in de schoolvakanties te gaan, maar het is hier geen probleem om buiten de vakantie vrij van school te nemen zolang ze naar de folkeschool gaan, daarna wordt het lastiger. Ook krijgen we regelmatig bezoek uit Nederland, maar nu onze ouders ouder worden komen ze minder vaak. In het begin was Inges vader net in de VUT en kwamen zij regelmatig verschillende weken ons helpen. Nu, als het kan, komen ze nog logeren.

Mijn ouders kwamen en komen nog steeds voor kortere perioden, als in de Wildenborch b.v. net ingekuuld is, dan kunnen ze even een week weg. Mijn vader doet hier graag iets op de tractor, mijn

moeder trekt graag met haar kleindochters op. En in zo'n week gaan we ook wel met z'n allen een dagje uit bij ons in de omgeving en mijn dochters, vrouw en moeder gaan en middagje winkelen.

Wat we absoluut niet missen uit Nederland is de drukte en dan vooral op de wegen, files de vele rotondes en drempels. Vooral toen onze kinderen kleiner waren werden ze altijd misselijk in de auto als we in Nederland waren door het geslinger en gehobbel.

Wat we hier in Denemarken wel missen is Goudse kaas en Calvé Pindakaas. Wij vinden meeste Deense kazen niet lekker, in sommige winkels hebben ze wel Goudse, maar dan alleen in kleine pakken en erg duur. En wat we ook missen is dat we niet zomaar eventjes bij de familie langs kunnen gaan voor een kopje koffie.

Groeten, Erik Kruisselbrink

De Wildenborchse vrouwen laten zich niet wegcijferen....

Dinsdag 24/02/2015

Dinie: Deze donderdag is de WVC toch?

Liesbeth: Is de maand alweer voorbij? Kwam er niet een spreker dit keer?

Dinie: Oh ja, een neuroloog.

Liesbeth: Nee toch, hahaha .. een kerel die iets met nummers doet een numeroloog, dacht ik. Geen idee wat ik mij daarbij moet stellen. Maar we zullen het zien. Misschien werkt die kerel wel zo op onze zenuwen dat we daarna een neuroloog nodig hebben.

Het is donderdag 26/02/2015

Een gezellige opkomst, beginnend met koffie en een lekker koekje erbij. Het ziet er uit alsof we terug gaan in de tijd. In een grote kring zitten de Wildenborchse dames in afwachting van wat er komen gaat. Net als vroeger op de kleuterschool.

Met een leuke speech door Gerda W. wordt de avond geopend en worden wij voorgesteld aan Gerrit Jansen uit Doetinchem. Vanavond gaat hij ons vertellen over numerologie.

En nu denkt u misschien wat dapper van die Gerrit, zo als enige man tussen al die vrouwen.

Menig Wildenborchse man durft er niet eens over te piekeren, denk ik. Die hebben de handen al vol aan één vrouw. Maar ik kan u mededelen dat deze Gerrit zijn mannetje wel staat. Mondig, humor, interessante verhalen. Zo horen wij Wildenborchse vrouwen ook eens wat anders dan; *Waar is die bokse, is de nog nit u'wassen? of Hej de koffie al kloar want wie mut zo de melkputte nog in.*

Gerrit begint zijn verhaal te vertellen. Numerologie kan voor veel mensen gevoelens oproepen van zal wel zweverig zijn of ik geloof er niet in. Je hoeft er ook niet in te geloven. Het mooie van numerologie is, is dat het en heel gezond virus is wat ik hier nou overbreng, een gezond virus zonder ophokplicht eigenlijk

Het is iets tastbaars met ieders zijn eigen waarheid. Alles wat je uitzendt is energie. Als je energie een klank geeft, krijgt het vorm. Daarom is het belangrijk hoe je dingen vertelt. Noem een ziekenhuis een herstellingsoord dan krijg je een heel andere energie. Positieve energie is op een rotonde blijven rijden en zingen van we zijn er bijna.

Dan vanuit het niets een intieme vraag. Waar gaat dat heen zou je denken. Maar het valt mee. Ligt u links of recht van u bedpartner? Want energetisch gezien is rechts de gevende kant en links de ontvangende. Aangezien ikzelf rechts lig ben ik uitermate tevreden met deze uitslag, heb ik de regie mooi zelf in handen van het geven en ontvangen.

Je hebt energie nodig bij de opdracht in je leven. Iedereen heeft een andere levensopdracht, maar iedereen zal eigenlijk goed naar zichzelf moeten luisteren. Je eigen intuïtie. Uit het denken stappen en terug gaan naar de eerlijkheid van het kind. Denk aan een kind dat zegt bij binnenkomst van tante Toos; "Bah jij stinkt" Wij zullen het alleen maar denken.

Om de kern te ervaren moet je de missie aangaan. In de numerologie geeft de geboortedatum helderheid over de leerpunten in dit leven. De volledige geboortenamen en eigen achternaam geven inzicht in wie je als werkelijke kern/IK bent.

Je huidige roepnaam en achternaam geven de energie aan waarmee je nu in de wereld staat. Dit doe je door de letters om te zetten in cijfers A is 1, B is 2 enz. Numerologie kan dus ook je huisnummer, woonplaats, trouwdatum enz. duiden. Ook kun je het bruggetal berekenen tussen verschillende cijfers.

Vanavond gaan we met geboortedatum en namen ervaren hoe het werkt in numerologie.

Bij numerologie zijn cijfers natuurlijk een belangrijk gegeven... In de numerologie wordt ieder getal teruggebracht naar een cijfer. Wanneer hebben we getallen, vanaf tien hebben we getallen, van 0 tot 9 zijn cijfers. Dus ieder getal wordt verkleind tot je niet verder kunt, tot je een cijfer hebt. Met uitzondering van drie getallen, dat zijn getallen die we nooit klein maken, 11, 22 en 33.

De 11 van november wordt dus geen 2, ben je b.v. geboren in december dan wordt de 12 een 3, ook als iemand op de 11e geboren is dan wordt dat geen twee. Wie is er op de 22e geboren, 22 wordt dus geen 4 maar blijft 22. Als je één van deze drie hebt dan ben je een PAM = Prettig Apart Mens

Dan gaat de doek even over de kooi. Tenminste dat helpt bij vogels om ze even stil te krijgen. Het is tijd voor een pauze. Want je krijgt toch best dorst van het lachen. Hij is niet alleen numeroloog maar ook een ware goochelaar met woorden. Alleen al simpel twee woorden zoals dierenrijk en mensdom te noemen zet hij mensen aan het denken.

Na een rustpunt gaan wij weer van start. De vraag wie wil en durft wordt voorzichtig beantwoord met enkele vingers. Toch nog wat afwachtende houding voor wat er komen gaat. Gerda W. bijt de spits af. 'k Zal haar besparen betreft het hier noteren van haar geboortedatum, want de uitkomst is ook wel pittig. Uit de geboortedatum komt het cijfer 8 als kern. Die staat voor organiseren, materie, zakelijk succes. Dus een beetje voormalig koningin Beatrix. Laat mensen voor zich lopen. Nou, dat hebben we op het toneel wel gezien.

Erna Otten is een 6 dacht ik nog te hebben onthouden. Een beetje een tosti laat zich wel eens inroosteren, maar niet geheel claimen. Op het erf blijven past daar ook bij. Gelukkig een groot erf anders zat ze vanavond niet hier. Samen met Gerda zijn ze een beetje ondeugend.

Gerda W. kan dan als Beatrix worden gezien, maar dan Johanna Janette Georgette van de Graaf.

Bijna een heel blad vol, maar het gaat om niemand minder dan Jojanneke, die vanavond op de krukken aanwezig is. Bij haar gaan we de numerologie toepassen op de naam. Kijken wat de uitdaging is. De kern van haar is 3. En de uitdaging is het cijfer 7. Als het een vier was, was die blijven knokken tot hun pensioen, maar een 7 is met pensioen geboren. Zit wel een kern van waarheid in want ze loopt ook niet zo heel hard op het moment met die krukken. Met een 3 en 7 is de passie een 1, Jojanneke zal bij de psycholoog vragen of hij zelf wel in balans is.

Tineke is onze scharrelkip, heb het cijfer gemist in het snelle verhaal van Gerrit; ik vermoed een 5, maar zij gaat graag de wereld bezoeken. Is prima met zichzelf af want voelt ze in bed nattigheid kun je altijd nog op de andere kant liggen. Op de tandem neemt ze een vouwfiets mee. Kun je altijd alleen verder. Dresscode is niet haar ding.

Ook ikzelf krijg de nodige commentaren op mijn cijfer, een 3 als kern. Waar gevoel, creativiteit, expressie, muziek bij hoort. Dat vind ik persoonlijk wel ietwat beter klinken dan kip zonder kopgehalte, zoals Gerrit het omschrijft. Begint al weer aardig op een heus kippenhok te lijken met Tineke en mij. Gelukkig volgt er een uitleg. Meestal het gevoel volgend, niet het verstand. Een mensenmens. Kan een kado waar iemand over na heeft gedacht enorm waarderen en daarbij de nietszeggende wijn die uit eigen kelder komt weigeren. Kloppende uitkomst, behalve het weigeren van een fles wijn van eigen plank. Ken plankjes waar ik best een flesje van wil.

Dat ik niet teveel bij de schoonfamilie over de vloer moet komen voor een potje ganzenborden etc. wordt mij ook meegegeven. Nou dat geeft dan wel hoop in bange dagen haha.. en zit Dinie gelukkig een paar stoelen verderop. Trouwens, Tineke en ik zijn een ideaal koppel om samen een bank te overvallen.

Dinie met cijfer 9 als kern moet uitkijken dat ze in het buitenland niet met een paraplu gaat lopen, mensen zouden kunnen denken dat is de gids. Of ze wat heeft met indianen, ze wordt een beetje als ouwe indiaan gezien. Leuk, nu heeft de Wildenborch een eigen Klukkluk.

Maar ik kijk nu en beetje uit met wat ik zeg want kinderen en man mogen haar niet blokkeren.

Nog een paar van de dames zijn aan de beurt geweest maar het is teveel om op te noemen.

Gerrit bedankt iedereen voor de aandacht en heeft voor de liefhebbers een A4-tje waarop de uitleg over hoe je de cijfers berekent.

Weer een enerverende, gezellige avond waar de lachspieren weer goed aan het werk zijn gezet.

Wildenborch op zijn paasbest...

Na de vorige keer bij de WVC een spreker te hebben gehoord, wordt het weer tijd dat we onze handen uit de mouwen steken. We gaan naar Groot-Roessink in Hengelo.

Om 20.00 uur worden we verwacht en wonderbaarlijk zijn Dinie en ik de eerste die arriveren. Kunnen het zelf ook haast niet geloven en beginnen bijna te denken dat we verkeerd zitten. Maar niets is minder waar. Bij binnenkomst worden wij ontvangen door twee medewerksters. De tafels staan al gereed, maar we snuffelen nog lekker even rond. Al snel volgt Jacintha en daarop nog meer dames. Als iedereen aanwezig is doet Ria haar welkomstwoord als voorzitter en geeft daarna het woord aan de twee dames van het tuincentrum. Met twee prachtige voorbeelden op tafel is ons al snel duidelijk dat we een leuk Paastaartje gaan maken. In ieder geval een poging doen. Met een korte maar krachtige uitleg gaat iedereen vlug aan de slag.

Het is trouwens wel typerend dat wij Wildenborchse vrouwen dit jaar weer het kale plekje op de tafel zelf moeten creëren. Dat die Wildenborchse mannen vorig jaar de hint toch niet hebben begrepen in het stukje wat ik toen heb geschreven. Ja duik de archieven maar weer eens in, mannen. En als je het dan weer gaat lezen zou fantastisch zijn en zullen wij vrouwen het enorm waarderen dat jullie het dit jaar ook opslaan en er daadwerkelijk iets mee zullen doen. Nee, het is geen geldverspilling, je moet het zien als een investering.

Je steekt er financieel wat in, je hebt als omzet een prachtig bloemstuk die het huis op fleurt, maar het aller interessants is natuurlijk de winst. Je scoort enorm veel punten en tja wat die opleveren mag je zelf invullen. Als dit geen stimulans is dan kan ik niet anders concluderen dat we behoorlijk beroerde ondernemers in de Wildenborch hebben.

Maar goed voor dit jaar zullen we zelf weer doen. Met mooie grote bladeren wordt het ronde stuk oase bedekt. De bovenkant kant wordt gevuld met prachtige rozen, zuidenwindlelies, bessentakjes, eventueel paaseitjes, vogels, etc. Leuk om te zien dat zoveel personen met dezelfde basismaterialen toch allemaal een compleet ander bloemstuk hebben. Als iedereen klaar is mogen we nog lekker even rondkijken in de winkel. Prachtige vazen, groot assortiment potten, prachtige bloemen en planten en nog veel meer. Een paar dames hebben nog wat anders meegenomen behalve het Paastaartje. Na weer een gezellige avond gaan we weer huiswaarts om de kale plek op te fleuren, maar niet voordat ik nog even voor de zekerheid heb gevraagd en bij de ingang heb gekeken en beste mannen ik kan jullie melden. Er zit geen verbodsbord voor mannen op de voordeur en ze vertelden mij dat jullie van harte welkom zijn. Succes!!!

Groetjes van Liesbeth.

Aan Michelle en Erwin Schröer vroegen we een recept. Bij voorkeur iets wat de kinderen lekker vinden.

Een recept..... daar vraag je ons wat.
Altijd moeilijk, maar we merken dat Sven erg dol is op eten ;)
Hier worden nu ook voornamelijk zoete aardappelen gegeten. Anders dan de gewone, maar wel gezonder. Met zoete aardappel kun je zoveel verschillende kanten op, en afwisselen met verschillende groenten en vlees. Twan is natuurlijk dol op patat, hier een recept met de "gezondere versie".

Zoete aardappelfriet

Ingrediënten voor 3 – 4 personen:

- 3 grote zoete aardappelen
- 1 tl paprikapoeder
- 1 tl komijn
- Zout

Zo maak je het:

- Verwarm de oven voor op 200 graden.
- Was de zoete aardappel en verwijder oneffenheden met een mesje. Ik schil de aardappelen niet, maar als je dit fijner vindt, kan dit natuurlijk wel.
- Snij de zoete aardappel in plakken en vervolgens in repen van ongeveer 0,5 cm dikte.
- Hussel het geheel goed door elkaar en spreid de frieten uit over een bakplaat bekleed met bakpapier.
- Bak de zoete aardappel friet in ongeveer 25 – 30 minuten goudbruin in de oven.
- Meng het tussentijds even door elkaar, zodat alle zijdes krokant worden.
- Stop de frieten in een kom en voeg alle specerijen toe.

Serveer frieten van zoete aardappel met mayonaise. Erg lekker met verse sla, en een stukje vlees. Voor Sven natuurlijk een aantal stukjes zonder de kruiden, smullen maar.

Groetjes Michelle

ANTONI CHRISTIAAN WINAND STARING, dichter en landman

In het vorige nummer konden jullie lezen over 'het leven van en met Staring op de Wildenborch'. Daarin kon je al een beeld krijgen van zijn karakter. Daar zal ik nu uitgebreider aandacht aan besteden, door wederom te citeren uit de notitie van zijn zoon Winand: 'Levenswijze en karakter van A.C.W. Staring'.

Karakter van A.C.W. Staring

De meest uitkomende trekken van zijn karakter waren levendigheid en grote gevoeligheid. Het verhaal of de voorlezing van iets aandoenlijks trof hem vaak zodanig, dat hem de tranen in de ogen sprongen en hij in 't midden moest afbreken. Hij sprak ook zeer ongaarne en bijna nooit anders dan met een enkele vertrouwde over ongelukken en bedroevende gebeurtenissen die hem en de zijnen overkomen waren; hoewel degenen die hem kenden, duidelijk bemerkten dat hij er veel en ernstig aan dacht. Hij voelde zich wel in staat ongeluk en verdriet te dragen en droeg die ook met voorbeeldige en bewonderenswaardige gelatenheid, maar om daarover uit te weiden viel hem te zwaar. Onder zijn huisgenoten was het een stilzwijgende afspraak om die punten in zijn tegenwoordigheid niet aan te roeren. Maar ook sprak hij niet graag over voormalige en verlopen gelukkige tijden. Zijn eerste huwelijk, dat hem maar kort zo gelukkig had kunnen maken en het huiselijk geluk dat hij temidden van zijn acht kinderen had mogen smaken, werd maar zelden door hem aangeroerd. Zijn daden en zijn vele gedichten voor de huiselijke kring getuigden evenwel van wat voor hij voor zijn vrouw en kinderen voelde.

Die grote gevoeligheid maakte ook dat hij niet graag 'voor de vuist weg' sprak. Bij bepaalde gelegenheden zorgde hij ervoor dat hij steeds op papier zette wat er gezegd moest worden. Ook citeerde hij niet graag uit het hoofd, vooral niet uit zijn eigen gedichten. Ik geloof niet dat hij dit ooit anders dan onder zijn huisgenoten of in aanwezigheid van enkele goede bekenden heeft gedaan. Tot het voorlezen van een toepasselijk gedichte bij bruiloften en dergelijke feesten was hij daarentegen altijd bereid. Vandaar ook die grote hoeveelheid uitgegeven en onuitgegeven gedichten over dergelijke onderwerpen.

Vrolijkheid en opgeruimdheid bezat hij in grote mate. Kniezen en een slecht humeur kende hij niet. Deze slechte eigenschappen keurde hij bij anderen dan ook ten hoogste af, op de hem zo bekende scherpe wijze.

Vrolijke lectuur gaf hem wel eens zo veel plezier, dat hij daarbij, alleen in zijn kamer, kon schateren van het lachen. Toch benamen de huiselijke rampen van 1820 tot 1830 veel van zijn vrolijkheid (drie zoons en een schoonzoon die te velde trokken en de oudste zoon die overleed). Na die tijd echter veranderde zijn neerslachtigheid weer geheel, zodat hij vrolijker werd dan ooit tevoren, vooral gedurende zijn beide laatste levensjaren.

Als hij nu en dan eens stil en teruggetrokken was, dan wisten zijn huisgenoten bijna zeker dat er op een gedicht gebroed werd. Daarmee kwam hij echter pas voor de dag als het stuk af was. Wanneer het zover was dan werd het meestal na het avondeten voorgelezen.

In ons familiearchief bevinden zich, behalve vele vele brieven, ook veel 'kladjes' van zijn gedichten. Deze laten zien hoeveel tijd hij moet hebben besteed aan zijn werk: eindeloos schaven aan zijn zinnen, strepen, woorden toevoegen, nog eens herschrijven. Als ik zit te schrijven in mijn werkkamer, waar hij ook - zij het bijna twee eeuwen geleden - moet hebben gezeten, dan moet ik daar vaak aan denken. Het inspireert mij om de taal die ik gebruik om mijn verhalen voor kinderen te schrijven, ook zuiver, goed overdacht en in mooie zinnen neer te schrijven.

Jennine Staring

Windmolens Onderwater

Onlangs is het woord duurzame energie toegepast op het perpetuum mobile dat veroorzaakt wordt door onze burens in de ruimte en het ronddraaien van onze aardkloot.

Die burens zijn de maan, de zon en de planeten.

Zoals jullie al lang weten trekken die hemellichamen een beetje aan onze aarde en dus ook aan het water. De aarde draait daar onder door en

ziedaar dan krijgen we eb en vloed.

Water stroomt van hoog naar laag dus tengevolge hiervan ontstaan dan water-stromingen en hoog en laag water. En dat gaat maar door, al sinds de oprichting van de aarde en voorlopig gaat dat nog wel even door. Tenzij er een hele grote kei uit de ruimte dit proces komt verstoren natuurlijk.

Water stroomt van hoog naar laag. Vroeger kreeg je hier in de Wildenborch wel eens het idee dat er gedacht werd dat het ook wel eens van laag naar hoog kon stromen! Maar dat zat in de ondergrond en nog meer van die zaken. Nu is dat hier goed geregeld en stroomt het water zoals het hoort richting de IJssel.

Maar terug naar die eeuwig durende zeestromen. Kan je daar dan niks mee? Dat is pas echt duurzaam. Zonder subsidie, elke zes uur.

Hup daar draait de stroom weer om en hup na zes uur weer. Enzovoorts, enzovoorts, enzovoorts. En het is onder water en dat is ook fijn voor de burens. Want we hebben liever die grote windmolens niet bij ons in de achtertuin. Hoe duurzaam we ook willen zijn.

Onlangs is er bij Texel een soort 'Yellow Submarine', zoals van de Beatles, in de sterke stroming van het Schulpengat neergelegd. Een ding ter grootte van een paar zeecontainers..

Het ligt verankerd aan een paar ankers en de truc is dat er aan de onderkant een windmolen hangt. Dus in het water. Wel een uitgekiende windmolen want hij moet wel gaan draaien in dat stromende water. Een paar pientere koppen (Delfterikken) zijn daar een tijdje mee bezig geweest om dat allemaal uit te knobbelen. En dat is aardig gelukt. Een ervan heeft zelfs onlangs een belangrijke prijs hiervoor gewonnen.

Al jaren is er al naar die getijbewegingen, zoals die getijdestromingen heten, gekeken.

Nooit met veel succes.

Maar ziedaar. Het ei van Columbus. De Bluetec van de firma Bluewater uit Hoofddorp.

Je legt hem neer met het kopje in de stroom (of het kontje), leg hem vast aan een paar degelijke ankers et voilà. Het ding is trouwens wel geel want die kleur zie je zo goed op zee.

Onderhoudsarm, je ziet er bijna niks van en als het windstil is draait deze gewoon door.

Heen en weer, heen en weer, heen en weer. Drs. P. heeft er al over gezongen.

De eerste proef ziet er zeer succesvol uit en er zijn op Texel straks een 200 gezinnen op aangesloten.

Onderhoud is zeer simpel. Daar hoeft je geen speciale dure schepen voor te bouwen zoals voor die molens boven water. Ja en het laatste nieuws is dat die ook nog aan het scheefzakken zijn. Nog meer onderhoud, met de bijbehorende kosten.

Deze Bluetec is het resultaat van een samenwerking van een aantal zeer gerenommeerde 'natte' Nederlandse bedrijven, maar aangeduwd door Bluewater.

En wat met deze Bluetec ook zo leuk is: Hij is heel makkelijk te vervoeren. Zo kan de Bluetec voor heel erg afgelegen tropische eilanden, waar het natuurlijk ook lekker stroomt, heel eenvoudig neergelegd worden. Kabel naar de wal en hup. Stroom. Je kan ze natuurlijk ook met een heel stel aan elkaar koppelen. Nog meer stroom.

Wat, ook voor mij, het leuke is dat dit weer een Heerema-bedrijf is. Bluewater is

ontstaan uit het moederbedrijf. Kijk maar eens op www.bluewater.com

Er zijn drie van die loten aan die Heerema-boom: Allseas.com, Heerema.com en dus Bluewater.com. Alle drie zelfstandige familiebedrijven.

Allemaal zeer innovatief. En heel vaak werd en wordt de technische vaak zeer innovatieve theorie gekoppeld aan de praktijk met vaak verbluffende resultaten. Zoals: De uitvinder van de Philishave bedacht die grote kraanschepen; Heihamers die op grote waterdiepten hun werk gewoon doen, Automatisch pijpleidingen aan elkaar lassen en op zeer grote waterdieptes neerleggen, robottechnieken om op grote dieptes te kunnen werken, een platform van 50.000 ton op zee in één keer neerzetten. Deze positieve Nederlandse zaken halen helaas nooit het NOS journaal. Wel dit gele dingetje. De Bluetec. Ik ben er hartstikke trots op! En wens Hugo Heerema en zijn knappe koppen hier erg veel en vooral duurzaam succes mee.

Landrot.

Fotocollage Kapel

Gesprek met Anneke Staring en Bertus Wiltink over de fotocollage in de kapel (gemaakt door Frieda te Lindert)

Iedereen die wel eens in de kapel komt, kijkt naar de twee fotocollages die daar hangen. Over de foto's aan de rechterkant hebben we een paar jaar geleden geschreven aan de hand van de verhalen van Jan Lindenschot. Deze keer ben ik met Anneke Staring en Bertus Wiltink naar de kapel gegaan om naar hun verhalen te luisteren bij de foto's aan de linkerkant.

Anneke had zich goed voorbereid en zo kreeg het verhaal een mooie chronologische volgorde. Anneke begint met te vertellen dat de fotografie pas in de 2^e helft van de 19^e eeuw (door professionele fotografen) is ontstaan. Daar begint de fotocollage dan ook pas.

In die tijd vond vervoer over land slechts plaats met paard en wagen, dan wel gewoon te voet. Pas in 1839 werd de 1^e treinverbinding gerealiseerd (tussen Amsterdam en Haarlem). Het oosten van het land kon daar nog lang op wachten.

De dichter (A.C.W.) Staring was toen al overleden (in 1840). Als algemene achtergrond-informatie bij de foto's eerst het volgende m.b.t. de opvolgende bewoners van de Wildenborch.

De kinderen van de dichter Staring zijn uitgewaaid en hebben o.a. 't Enzerinck en de Boekhorst laten bouwen. De oudste dochter, Mathilde, trouwde met Jan Brants; beiden overleden toen hun zoontje Jan Isaac slechts een baby/peuter was. De dichter heeft Jan Isaac (zijn kleinzoon dus) later op de Wildenborch onder zijn hoede genomen. Na het overlijden van de dichter en diens weduwe (in 1840 resp. 1843) werd het landgoed onder de erven verdeeld, waarbij het huisperceel en omgeving aan Jan Isaac Brants toekwam; via ruiling van bezit met zijn ooms en tantes heeft hij vervolgens het landgoed de Wildenborch uitgebreid.

Na de dood van Jan Isaac Brants (1901) is de Wildenborch in eigendom overgegaan naar diens jongste zoon Ernst Brants. Hij heeft o.a. de Julianaschool opgericht en ligt begraven op de Vordense begraafplaats (buiten de grafkelder van de Staring-familie). Na zijn overlijden is het landgoed geveild en is het o.a. een Christelijk rustoord geweest.

In 1931 heeft Adolph Staring (achterkleinzoon van de dichter) het landgoed weer "in de Staring-familie" gekocht; hij trouwde met Henriette de Mol van Otterloo. Hij was kunsthistoricus en heeft - naast baanbrekend werk in zijn vakgebied - veel aan het huis en de planmatige inrichting van de tuin gedaan. Anneke zegt een beetje lachend: "de dichterlijke kant is in onze familie wel doorgegeven, maar de kunsthistorische niet zo". Destijds is ook de oostelijke zijvleugel verlengd met o.a. een goede keuken.

Vanwege gevorderde leeftijd heeft Adolph Staring (met zijn echtgenote inmiddels verhuisd naar de "Hoppenhof", tegenover de Wildenborch) in 1971 beheer en bewoning van het landgoed overgedragen aan de zoon van zijn oudere broer Winand, t.w. zijn neef Damiaan Staring en diens echtgenote Elise Valken. Nu, sinds 2005, is bewoning en beheer in handen van hun jongste dochter Jennine Staring en haar echtgenoot Evert-Kees van de Plassche; zij hebben veel gedaan aan het restaureren van het huis en de tuinen.

Dan nu naar de foto's:

De oudste foto (grootste foto links) is van ongeveer 1890; toen stonden de kantelen nog op het poortgebouw. Dat was in de tijd van Jan Isaac Brants; hij heeft later de kantelen laten verwijderen.

Op de volgende foto (midden rechts) zien we het bouwhuis uit ± 1890 met achterliggend koetshuis en stallen; dat is waar Bart en Alma van der Schoot nu wonen. Toen woonde de 'palfrenier' er met in het koetshuis de rijtuigen en in de stallen de paarden.

Helemaal linksonder zien we de tuinmannen: Toon Klein Ikkink en Johan Kreunen uit ± 1935. Zij waren tuinman en chauffeur. De vader van Bertus werkte toen ook al daar. Hij vertelt, dat toen Adolph Staring het gekocht had, hij mensen uit de buurt om zich heen verzamelde.

Op de grote foto rechtsonder zien we een beeld van de gouden bruiloft van Jan Isaac en Mathilde Brants uit 1897. Het is het moment van de begroeting van de pachters en het is mooi om te zien, dat de fotograaf voor een deel van de pachters interessanter was; ze keren zich nieuwsgierig om naar de fotograaf. Ze hebben prachtige knipmutsen op. Het is een levendig geheel met veel bezoek, familie, kinderen. Alles met paard en wagen. Bertus vertelt dat er op die manier ook vaten bier aangeleverd werden.

Linksonder zien we het rijtuig model "Victoria" uit ± 1900 (vernoemd naar Queen Victoria vanwege haar voorkeur voor de lage instap) met de twee "zwartjes", palfrenier Frederik en stalknecht met een berkenbezem.

Linksboven zien we het ezelwagentje met daarin Mathilde Brants, begeleid door haar dochter, kleindochter en twee achterkleindochters, met palfrenier Frederik. Ze is 80 jaar oud geworden.

Terloops vertelde Anneke dat ze vroeger veel kinderen kregen, maar er was ook nogal wat kindersterfte.

Over de foto midden boven is Anneke en Bertus niks bekend. Vermoedelijk is het een pauzemoment op het voorplein van de Wildenborch bij een rijtuigenrit in de 2^e helft van de 20^e eeuw.

Dan aan de rechterkant twee kleine fotootjes; ook daar is Anneke en Bertus niks over bekend. Het is een doorgeknipte foto wat wel weer grappig is; op de voorste zie je de mooie appelschimmels en op de achterste het rijtuig.

Rechtsboven is de laatste foto van de Brants-periode; in 1913 werd een plataan geplant op de voorgelegen weide van het Kasteel door Ernst Brants (met echtgenote) t.g.v. de opening van de Julianaschool. Hij plant de boom met een versierde schop met om hem heen kinderen en waarschijnlijk ouders en leerkrachten.

Boven midden rechts is een foto uit 1933 van het schaatsen door Wildenborchers op de karpervijver achter het Kasteel. Er is hier nog een brug over de karpervijver. De vijvers zijn in 1959 en in de 70-er jaren drooggefallen door zomerse droogte maar ook omdat er een dikke laag vergaan blad in lag. Daarom is een paar jaar geleden een grote schoonmaakactie geweest, waardoor de vijvers nu weer op diepte zijn.

Nog een foto uit 1933 van het schaatsen met de voormalige (en inmiddels herbouwde) hermitage op de achtergrond. Er was een actieve ijsclub die alles bijhield, vegen, barsten vullen in het ijs. Er was stroom vanuit het kasteel en de baan was feestelijk verlicht met lampjes. En natuurlijk een koek en zopietent. Jammer dat we nu geen echte winters meer hebben!

Links is een langwerpige foto medio 20^e eeuw met uitzicht op de karpervijver vanuit de tuinkamer van het Kasteel.

Rechts in het midden een foto uit dezelfde periode van Henriëtte Staring - de Mol van Otterloo aan haar bureau.

Links een foto van het jaarlijks Oranjefeest, rond 1960 door en voor de Wildenborchse buurtschap: traditionele ontvangst op het voorplein van het Kasteel. Dat was enige jaren voordat Adolph en Henriëtte Staring naar de Hoppenhof verhuisden aan de overkant. Op de foto zien we kinderen met versierde fietsen en karretjes. Ze konden een prijs verdienen en de beoordeling werd gedaan door de vrouw des huizes. Gaandeweg bleek dat de vaders meer en meer de hand kregen in de versiering en toen is men gestopt met het uitreiken van prijzen.

Linksboven zien we de tuin in de sneeuw en een zichtlijn naar de achterzijde van het Kasteel. Daaronder de Libanon ceder geplant door A.C.W. Staring. In okt. 1993 is de ceder plotsklaps gekapseisd, maar toch wonderbaarlijk liggend in leven gebleven! Het is de vaste slaappleaats van drie van de tien pauwen, die ook bij het kasteel horen.

Die pauwen zien we op een foto rechts in het midden. Zij zijn zowel vertrouwde vrienden als plaaggeesten door vele jaren heen. De witte pauw is jaren geleden komen aanwaaien en wordt als vreemdeling na inburgering geduld.

En dan in het midden de laatste (langwerpige) foto van achtereenvolgens de bewoners van Huis en landgoed sinds 1931:

Adolph en Henriëtte Staring - de Mol van Otterloo

Damiaan en Elise Staring - Valken

Jennine en Evert-Kees van de Plassche - Staring

Lucie Bartel, maart 2015

Oranjefeest Wildenborch

Vrijdag 19 en zaterdag 20 juni

We beginnen zoals gebruikelijk op vrijdag om 20.00 uur in de kapel, dit jaar niet met een barbecue. Maar, wat dan wel?

Allereerst is er voor iedereen deze avond een welkomstdrankje, de koffie laten we achterwege. Wat het eten betreft, is er dit jaar een buffet met verschillende warme en koude lekkernijen.

Tussen het eten door zal Gery Groot Zwaaftink ons vermaken, Gery is troubadour en verhalenverteller, hij zingt zijn eigen geschreven liedjes.

De entree voor deze avond, inclusief eten en welkomstdrankje, is voor volwassenen € 12.50, kinderen t/m 12 jaar betalen € 6.00

In verband met het bestellen van het eten willen we graag weten hoeveel personen er deze avond komen. U kunt zich tot maandag 15 juni opgeven bij :

Jacques van Hooijdonk
Harrie Dinkelman

tel. (0575) 55 65 32 email. vanhooijdonk@tele2.nl
tel. (0575) 55 66 56 email. ghdinkelman@versatel.nl

Zaterdag 20 juni

Op zaterdagmiddag verzamelen we traditiegetrouw om 13.00 uur bij de oprit naar het kasteel, waar de kinderen de ballonnen krijgen voor de ballonnenwedstrijd.

Vervolgens vertrekken we om 13.30 uur, onder leiding van de Harmonie Vorden, richting het kasteel, waar de officiële opening door (Ridder) Jennine van de Plassche-Staring plaatsvindt.

We hebben als oranjecommissie uitgebreid gediscussieerd over de stoelendans, deze verloopt de laatste jaren niet altijd even respectvol. Toch willen we de stoelendans graag handhaven, want het blijft, met medewerking van de Harmonie Vorden een mooie opening van het feest. We gaan de regels wat aanscherpen en er worden scheidsrechters ingezet die, als het nodig is, een rode kaart

kunnen uitdelen.

Verder zijn er de bekende kinder- en volksspelen met dit jaar een nieuw spel voor iedereen. Wat dat is ziet u 20 juni.

Graag zien we u op 19 en 20 juni , dan maken we er samen weer een gezellig feest van!

De Oranjecommissie.

EEN GEHEIMNIS ONTHULD ....

Zaterdag 16 mei was de eerste van de twee open tuindagen op De Wildenborch. De dag begon regenachtig, maar eindigde zonniger dan we allen konden denken. Er zou namelijk even na 17.00 uur 'iets' gebeuren, zo hoorden we van Winand Staring, die getooid met hoed langs de stands op de fair ging. Zijn zus Jennine mocht dit niet weten, dus voor haar 'een geheimnis', een woord dat we vaak tegenkomen in de kinderboeken die ze schrijft. Wij kregen niet meer te horen dan 'iets', het zou maar 10 minuten duren..... Wat zou het zijn???

In het koetshuis was een geluidsinstallatie neergezet vertelde Alma; en er was champagne gebracht .... Een verjaardagscadeautje voor Jennine, zei iemand.... Johan was bezig voor Achterhoekfoto, hij zou later op de middag nog meer moeten fotograferen zei hij een beetje geheimzinnig ... Alma en ik (Joke) installeerden ons met een ijsje op de bank voor het koetshuis en bleven raden wat er zou komen: We zagen een aantal paarden met koets: een paard als cadeau? Of een rondrit in de koets? Harrie en Reinier kwamen naar het koetshuis; Harrie in colbert met zijn onlangs verkregen lintje op. Reinier met filmcamera. Ook Ben stond daar rustig te wachten .... Een aantal officieel geklede personen kwam aangelopen, allemaal rechtstreeks op weg naar het koetshuis ... Toen ook de locoburgemeester van Bronckhorst, Paul Seesing, er aan kwam kregen we een vermoeden over het speciale cadeautje voor Jennine ....

De midwinterhoorn, geblazen door Ben Godtschalk, riep allen bijeen naar het koetshuis. De hele familie was er deze dag toch al en verder waren er degenen die door Winand uitgenodigd waren. Winand begon met een toespraak. Hij had inderdaad een cadeautje voor zijn zus Jennine, die op 5 mei 65 jaar is geworden. "Er zijn drie opties", zei hij: "een lied, een schilderij of ???". Het lied en schilderij werden het niet, dus ??? Vervolgens riep Winand een aantal personen bij zich; allen met hoed, één van hen was Harrie Dinkelman, de voorzitter van onze Oranjevereniging. Alle hoeden werden afgezet om Jennine te begroeten met een 'chapeau' (bravo, goed gedaan).

De locoburgemeester had het cadeautje bij zich, hij kreeg het woord om aan te duiden waarom het de koning goed gedacht heeft om **Jennine van de Plassche - Staring** te onderscheiden als **ridder in de orde van Oranje Nassau**.

De locoburgemeester: 'U ontplooidte vele vrijwillige activiteiten, ik wil er een aantal noemen: Van 1976 tot heden; secretaris van stichting De Wildenborch en beheerder van kasteel en landgoed De Wildenborch. Samen met uw echtgenoot woont u op het landgoed dat voorheen familiebezit was en nu in bezit van de stichting. Dit landgoed is een van de bekendste buitenplaatsen in Nederland omdat de dichter A.C.W. Staring op het landgoed leefde. U hebt zorggedragen voor

de volledige restauratie van de buitenplaats. Daarnaast bent u mede organisator van de muzikale open tuindagen, die jaarlijks duizenden belangstellenden trekken. Daarnaast bent u archivaris.

Gesteld wordt, dat u toonaangevend bent voor de particuliere inzet in het behoud van cultuur en natuur in de Achterhoek. Jaarlijks bezoeken zo'n 30.000 personen kasteel en landgoed.

U faciliteert ook de Oranjefeesten sinds 2005 op het landgoed.

Van 1989 tot 2005 voorleesmoeder. U hielp kinderen met een leesprobleem en stimuleerde hen te lezen. Van 1989 tot heden auteur van tientallen kinderboeken en verhalen. U schrijft fantasieverhalen en educatieve kinderboeken die deels gebruikt worden in het onderwijs en deels gebaseerd zijn op de bijbel. De boeken behandelen emotionele en maatschappelijke problemen waar kinderen mee te maken krijgen zoals pesten, faalangsten en rouw.

Mevrouw van de Plassche, u wordt gekwalificeerd als 'iemand die zich geruime tijd ten bate van de samenleving heeft ingespannen en anderen heeft gestimuleerd'. Gelet op de aard en de duur, plaatselijke uitstraling en de betekenis van de activiteiten, met als zwaartepunt de activiteiten op het gebied van erfgoed heeft Zijne Majesteit de koning, Grootmeester van Oranje Nassau bij besluit van 28 april 2015 nr. 2015000759 Jennine Carelina van de Plassche - Staring benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.'

De prachtige versielen werden opgespeld. En na drie keer 'Hoera' voor Jennine werd spontaan 'Het Wilhelmus' ingezet.

Jennine was "overrompeld maar ook apetrots", vertelde ze in haar dankwoord. Ze wilde er ook haar echtgenoot Evert Kees bij betrekken voor wat betreft het beheer van het landgoed De Wildenborch, "dat werk is iets wat we samen doen".

Na een glaasje champagne konden we de nieuwe 'ridder' feliciteren.

Jennine, ook hier nog een felicitatie voor deze koninklijke onderscheiding!

(foto's: Johan Braakman)

[Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Schoonmaakrooster Kapel

juni	2 keer	Stien Brinkerhof – Riek Vliem – Hermien Oplaat
juli	2 keer	Alma v.d. Schoot – Ineke Braakman – Frieda te Lindert
augustus	2 keer	Erika Scharrenberg – Kristie Ezerman – Dini Schoolen
september	2 keer	Jannie Reintjes – Gerda Bijenhof
oktober	2 keer	Hanny Ezerman – Lindsey Mennink – Annie Kruisselbrink
november	2 keer	Dinie Staring – Henriëtte Otten – Ria Klein Ikkink
december	2 keer	Aly van Arragon – Diny Pladdet – Riet van Ditshuizen

Het is de bedoeling dat vóór de tweede zondag van de maand wordt schoongemaakt vanwege de kerkdienst. De tweede schoonmaak in overleg, in verband met verhuur. Janny Sligman doet de ramen en belt u als geheugensteuntje wanneer u aan de beurt bent. De lijst van werkzaamheden hangt in de werkkast.

Agenda 2015

Kapelcommissie: Donderdag 30 juli en donderdag 6 augustus
Staringavonden aanvang 19.30 uur, zaal open 19.00 uur

Oranjevereniging: Vrijdagavond 19 juni
Een mooie vervanging voor de traditionele barbecue

Zaterdagmiddag 20 juni
Wildenborchs feest

Verenigingen

Schietvereniging: elke dinsdag, van 20.15 uur tot 22.30 uur.
seizoen 3de dinsdag van augustus t/m laatste dinsdag in juni.

Koersbal: 1ste en 3de donderdag van de maand. vanaf 19.30 uur.

Volksdansgroep: Elke donderdag, van 9.30 uur tot 11.00 uur.
Oproep: *Ons aantal is nu geslonken tot 8.*
We smeken om nieuwe leden erbij!
Is het iets voor u ???
Mogen we u welkom heten bij onze volksdansgroep?

Wildenborchse Vrouwenclub: Laatste donderdag van de maand.
van 20.00 uur tot omstreeks 22.00 uur.
van oktober t/m april.

Klootschieten: 3de zondag van iedere maand
10.00 uur verzamelen bij de Kapel.

Naam:.....
leeftijd:.....jaar

